

Fatih Samet
ATASOY²

TOPOPHİLİK BİR MEKÂN OLARAK STADYUMLAR: HÜSEYİN AVNİ AKER STADYUMU ÖRNEĞİ ÜZERİNE NİTEL BİR ARAŞTIRMA¹

Öz

İnsanın, yer ve mekân ile kurduğu "hissi bağlar" anlamını içeren "Topophilia" (yer sevgisi) kavramı ilk olarak hümanist akımın temsilcilerinden Yi-Fu Tuan tarafından ileri sürülmüştür. Bu kavramın bir spor coğrafyacısı olan John Bale, futbol stadyumları ile ilgili duyguları ve değerleri tanımlamak için kullanmıştır. Futbol stadyumları, onu deneyimleyenler için gömülü anlamlar barındıran "topophilic" yerlerdir. Bu bakış açısı ile çalışmanın amacı; Trabzonspor'un eski stadı olan Hüseyin Avni Aker Stadyumu'nu, Topophilia kavramı açısından değerlendirmek ve geride bıraktığı değerlerin neler olduğunu incelemektir. Araştırmada nitel araştırma desenlerinden "netnografi" yöntemi kullanılmış ve veriler "arşivsel veri" tekniği ile toplanmıştır. Ayrıca yapılandırılmış görüşme formu kullanılarak bireysel görüşmeler gerçekleştirilmiştir. Araştırmanın verileri, netnografi yöntemi için belirlenen örneklem grubunun sosyal medya hesaplarından, "Hüseyin Avni Aker Stadyumu ile ilgili bir anınızı paylaşabilir misiniz" paylaşımına gelen yorumlardan ve "Hüseyin Avni Aker Stadyumu sizin için ne ifade ediyor" sorusu temelinde yapılan bireysel görüşmelerden elde edilmiştir. Verilerin analizinde içerik ve betimsel analiz tekniklerinden faydalanılmıştır. Farklı oranlarda frekans alan kodlar, 17 kategori altında toplanmıştır. Trabzonspor taraftarlarının, Hüseyin Avni Aker Stadyumu ile ilgili taraftarların zihinlerinde yer edinen anıların başında Fenerbahçe ile oynanan maçlar gelmektedir. Özellikle "1995-1996 sezonunda 05.05.1996 tarihinde oynanan Trabzonspor-Fenerbahçe karşılaşması" Trabzonspor taraftarları için travma etkisi yaratan bir anı olduğu tespit edilmiştir. Görüşmelerden elde edilen veriler ışığında, taraftarlar için Hüseyin Avni Aker Stadyumu'nun, ulaşılabilirliği, taraftarına yaşattığı gurur ve övünç, Trabzon spor tarihindeki önemi, insanların hayatlarını etkileyen konumu, birlikteliğin ve sosyal ilişkilerin gelişmesine katkı sağlayan özelliği ile "topophilic" bir mekân olduğu tespit edilmiştir. Stadyumlar şehrin ve sakinlerinin kendilerine miras kaldığı yerlerdir. Böyle bir özelliği sahip olan Hüseyin Avni Aker Stadyumu'nun yıkılması, Trabzonspor ve Trabzon şehrinin spor tarihine önemli hasarlar vermiştir. Şehrin önemli spor alanlarında biri olan "Kavak Meydanı" sadece Hüseyin Avni Aker Stadyumu'nu kaybetmemiş, aynı zamanda şehrin tüm spor tarihi hafızasının silindiği bir alan görüntüsü çizmektedir.

Anahtar Kelimeler: Topophilia, Futbol, Stadyum, Hüseyin Avni Aker Stadyumu

STADIUMS AS A TOPOPHILIC SPACE: A QUALITATIVE RESEARCH ON THE CASE OF HÜSEYİN AVNİ AKER STADIUM

Abstract

The concept of "Topophilia", which includes the meaning of "sentimental connections" people establish with spaces and places, was originally proposed by Yi-Fu Tuan, one of the representatives of the humanist movement. John Bale, a sports geographer, used it to describe this concept as the feelings and values associated with football stadiums. The football stadiums are "topophilic" places with embedded meanings for those who experience them. The aim of this research from this point of view is to evaluate the former stadium of Trabzonspor; the Hüseyin Avni Aker Stadium with regards to the concept of Topophilia and to analyze the values it left behind. In the research, "netnography" method which is one of the qualitative research designs was used and the data were collected by the "archival data" technique. Also, individual interviews were conducted using the structured interview form. The data of the research has been obtained from the commentaries made from the Facebook accounts of the sampling group determined for the netnography method, on the post of "Can you share a memory about Hüseyin Avni Aker Stadium?" and from individual interviews conducted on the basis of the question of "What does Hüseyin Avni Aker Stadium mean to you?" The content and descriptive analysis techniques was used in the analysis of the data. The codes on different frequencies have been grouped into 17 categories. One of the leading memories of the Trabzonspor fans about the Hüseyin Avni Aker Stadium is the games played with Fenerbahçe. In particular, "Trabzonspor-Fenerbahçe match played in the 1995-1996 season on 05.05.1996" has been found to be a memory of traumatic effect on the Trabzonspor fans. In light of the data obtained from the interviews, Hüseyin Avni Aker Stadium has been identified as a "topophilic" place with its accessibility, the pride and joy experienced by the fans, its importance in the Trabzonspor's history, its affecting position in people's lives, its characteristic of contributing to the unity and the development of social relations. Stadiums are places that the city and its inhabitants inherit. The demolition of Hüseyin Avni Aker Stadium, which has such a characteristic, has caused substantial damage to the sport's history of Trabzonspor and to the city of Trabzon. "Kavak Meydanı", one of the important sports areas of the city, has not only lost the Hüseyin Avni Aker Stadium but it also looks like an area which the entire memory of the city's sports history has been erased.

Keywords: Topophilia, Football, Stadium, Hüseyin Avni Aker Stadium

¹ Bu çalışma, 31 Ekim-3 Kasım 2018 tarihleri arasında 16. Uluslararası Spor Bilimleri Kongresinde sözel bildiri olarak sunulmuştur.

² Ondokuz Mayıs Üniversitesi, f.samet.atasoy61@gmail.com

1. GİRİŞ

Stadyumların duygu ve değer yüklü alanlar olarak algılanması ile ilgili çalışmaların başlangıcı, spor temelli coğrafi çalışmalara dayandığı söylenebilir. Spor temelli coğrafi çalışmalar ilk kez 1879'da Elisée Réclus'in "Evrensel Coğrafya" (Géographie Universelle) kitabında Kriket ile ilgili bir şeyler ifade etmesi ile gündeme gelmiştir (Elkins, 1989). İlk zamanlarında, sporcuların bölgelere dağılımı ve yetiştiği bölgenin özellikleri temelinde haritalandırma ve istatistiğe dayanan nicel çalışmaların ön planda olduğu görülmüştür (Bale ve Dejonghe, 2008). Amerika'da Rooney, bu konuda öncü bir araştırmacı olarak ön plana çıkmıştır. "Atlas of American Sport" (Amerikan Spor Atlası) (Rooney ve Pillsbury, 1992) kitabının oluşmasındaki katkısının yanında, "Sport and Place" (Spor ve Yer) dergisinin kurulmasına da öncülük etmiştir. Avrupa'da ise spor coğrafyası konusunda yapılan çalışmalarda John Bale öncü olarak bilinmektedir. Özellikle Gowing ile coğrafya öğretiminde futboldan faydalanmayı sağlayan çalışmaları, 1976 yılında Coğrafya öğretiminde Avrupa'da spor coğrafyası yayınlarının başlangıcı olarak görülmektedir (Bale ve Gowing, 1976). Bale'in 1989 yılında "Sport Geography" (Spor Coğrafyası) adlı kitabı ise bu disiplinde bir kilometre taşı olarak görülmüştür (Bale ve Dejonghe, 2008).

Spor coğrafyası alanında yapılan çalışmalar gün geçtikçe artarken özellikle Rooney ve ona benzer araştırmacılar "Choropleth" modelini ve istatistiği temel alan yayınlara devam etmesi, sporu sadece haritalandırılan basit bir şey olarak görülmesine neden olmuştur. Maquire ve Bale (1994) bu metodolojiyi eleştirerek, "Spor coğrafyasının" alt disiplini kartografik bir fetişizmin zaman döngüsüne kilitlenmiş olma eğiliminden çıkması ve post-pozitivist en son teorileri benimseyen çalışmalara yer verilmesinin gerekliliğini vurgulamışlardır (Bale, 1992). Zaman içinde "Choropleth" modelini ve istatistiği temel alan yayınlar ile birlikte sporun coğrafi çalışmalarının; hümanist, kültürel ve sosyal coğrafyayı içine alan farklı yönlerine de yer verilmiştir (Bale ve Dejonghe, 2008). Bugün baktığımızda, ekonomistler, sosyologlar, antropologlar ve diğer disiplinler tarafından yapılan çok sayıda çalışma, coğrafik disiplinle örtülüdür ve post-modern, post-pozitivist yaklaşımlar ile yürütülmektedir.

Stadyum ve spor takımının konumu, onların bulunduğu bölgeye ekonomik ve demografik etkileri, bölgeden bölgeye sporcu göçünün coğrafik dağılımı, sporcuların coğrafik kökeni ile ilgili haritalandırma ve seyircilerin spor mekânına duygusal bağlanması gibi konular, geniş bir yelpazede akademisyenler tarafından çalışılmıştır

(Bale ve Dejonghe, 2008). Özellikle kültürel coğrafyanın bedenini önemini kabul etmesi ile (Seamon, 1979), hümanistik çalışmalar 1970'lerin başlarında ön plana çıkmıştır. John Bale'in, hümanist bir araştırmacı olan Yi-Fu Tuan'ın yazılarından fikir alarak, bu disiplinin alelade çalışmalarına yeni bir soluk getirmiştir. Mekân ve sporun duygusal coğrafyalarına ilişkin en önemli çalışmaların sahibi olan, John Bale (1993) futbol stadyumu ile ilgili olarak Yi-Fu Tuan'ın topophilia ve topofobisi kullanarak bunu sağlamıştır. Futbol stadyumlarıyla ilgili duyguları ve değerlerini tanımlamayı sağlayan "topophilia" kelimesi Yunanca "topos" – yer ve "philia" - aşkı kelimelerinden gelmektedir (Bale, 1993). Tuan, topophilia ile mekânın önemi vurgularken onu, "değerini bilmediğimiz yaşanılan dünyanın en temel bileşeni" olarak ifade etmektedir (Tuan, 1977). Ayrıca deneyimin yaşandığı mekânın, sadece etrafı örülmüş bir alan olmadığı, onun bir anlam merkezi, kendi içinde bir sembol ve aynı zamanda çok sayıda görünür sembollerin bulunduğu bir yer olduğunu vurgulamıştır (Tuan, 1977). Appadurai'da (1996), "mekân"nın, mekânsal bir yapı olarak değil, bir duygu yapısı olarak tanımlamamız gerektiğini savunmaktadır.

Taraftarlarının, spor alanları içindeki sosyal etkileşimleri, dini faaliyetlerin sosyolojik özellikleri ile paralellik göstermektedir

(Bale, 1993). Futbol stadyumları modern zamanın katedrali ve kutsal bir alan olduğunu vurgusu, Bale gibi birçok araştırmacı tarafından ifade edilmiştir (Bale, 1993; Giulianotti, 2005; Van Houtum ve Van Dam; 2002). Ayrıca stadyumların güçlü bir yerel gurur oluşturduğu da ifade edilmektedir (Bale, 2000; Giulianotti, 2005). Bale'nin stadyumu bir katedral ile ifade etmesi stadyumun insanların hayatlarındaki üçüncü sırada yer alan bir mekân olduğunun önemini vurgular; ev ve iş yeri gibi kamusal ve sosyal bir katılım alanı olan bir yer olarak ifade eder. Stadyum, Oldenburg (1991) tarafından ifade edilen katedraller gibi bazı önemli üçüncü yer özelliklerini taşımaktadır: Mekân herkese açıktır ve bireyler kendi iradeleri ile orada olurlar, katılımcıların sosyo-ekonomik statüleri biraz olsun düzleşir ve o mekân bireyler için bir ev olarak algılanır. Putnam'ın (2000) kuramında ise; bu üçüncü yerler insanların buluşabileceği, konuşabileceği ve fikir alışverişinde bulunabileceği bir yer olarak hizmet etmektedir. Ancak fikir alışverişinin ötesinde, hem stadyum hem de katedral, büyük mimari yapılar olarak, cemaatleri için sembolik yapılar olarak hizmet ederler. Bu sebeple bu gibi yerlerin fiziki önemi ve onların içerdiği anlamlar, taraftarlar için daha büyük hale gelmekte ve o mekânlar "ev" temsiliyeti oluşturan kutsal bir alana dönüşmektedir (Bale, 1993).

Diğer taraftan John Bale, Tuan'ın Topophobia (yer korkusu) kavramına da açıklık getirmiştir. Stadyumların yakınlarında yaşayan kişiler için stadyumlar, spor ile ilişkili olumsuz dışsallık yaratan bir korku alanı olduğu ortaya çıkmıştır. Bazıları için stadyumlar sevgi manzarası iken, başkaları için korku manzaraları haline gelebilmektedir (Bale, 1996). John Bale, 1989'daki Hillsborough Stadyumu'nun felaketinden sonra kaleme aldığı bir yazısında ve ayrıca zaman zaman yapılan taraftar anketlerinde, holigan problemlerine atıfta bulunarak deplasman maçları ile ilişkili bir takım taraftar korkularının olduğunu ifade etmiştir (Bale, 1993). Deplasmana seyahat etmenin duygusal coğrafyası içinde futbol maçı ile ilgisi olmayan bölge sakinleri ve işletmeler için futbol stadyumları korku manzaralarının hâkim olduğu bir his oluşturmaktadır (Bale, 1993).

Stadyum, en saf haliyle, spor müsabakalarının ve halk gösterilerinin kitlesel olarak izlenmesi için inşa edilmiş katmanlı oturma düzenlemeleri içeren bir yapıdır (Iwaskiw, 2014). Bununla birlikte, yıllar içinde bundan daha fazla şeyi barındırmıştır. Stadyum, toplumun ruhsal ihtiyacını gideren ve bireylerin ortak inanç ve hedefleri başkaları ile paylaştığı bir etkileşim ağı oluşturan sosyal bir yapıdır (Iwaskiw, 2014). Bir futbol kulübü için, en çok yüceltilen yer, sadece bir faydacı

işlevden daha fazlasını gerçekleştirmek için inşa edilmiş bir yapı olan stadyumdur. Stadyum, insanlara bir gurur kaynağı olarak görünür. Bu durum, stadyumu şimdiye kadar oluşturulan en önemli arketiplerden biri yapar (Iwaskiw, 2014). Ayrıca, Niels Kayser Nielsen'in söylediği gibi: "Stadyum aynı zamanda şehrin ve sakinlerinin kendilerine miras kaldığı yerdir. Burada kentin tarih anlayışı, yalnızca müze benzeri antik çağ ve stadyum binalarının atmosferi değil, aynı zamanda stadyum kültürünün ayrılmaz bir parçası olan sürekli gelenekleri ve mitlerin tarih boyunca bir döngü içinde olduğunu" ifade etmiştir" (Kossakowski, 2013).

Topophilia (yer sevgisi) açısından, stadyumun toplum ve inşa edilmiş çevre içindeki rolü önemlidir (Sayer, 2015). Çünkü şehirler gibi sosyal bir alan olan futbol sahaları, hatıraların ve kimliklerin inşasında ve yeniden üretilmesine olanak sağlamıştır (Vertinsky ve Bale, 2004). Birikmiş hafızaların ve yaşamışlıkların yansıtıldığı yer (Gaffney ve Mascarenhas, 2006) olan stadyumlar, aynı zamanda nostaljik bir değere sahiptir (Sayer, 2015).

Bu açıdan bakıldığında ülkenin önemli futbol stadyumlarında biri olan Hüseyin Avni Aker Stadyumu'nun incelenmesi değerlidir. Hüseyin Avni Aker Stadyumu'nun insanların zihinlerinde nasıl bir değere sahip olduğu ve ardında bıraktığı anıların neler olduğunu ortaya

çıkarmak, bu çalışmanın amacını oluşturmaktadır. Bunu yaparken Hüseyin Avni Aker Stadyumunun geçmişi bilmek ve günümüze kadar nasıl geldiğini anlamak önemli görülmektedir.

Doğuşun Merkezi "Kavak Meydanı" Bilindiği gibi meydanlar, toplumsal hayatın her cemaat açısından kendine özgü yanının dışa vurulduğu yerlerdir. Meydan kelimesi geleneksel kullanımında bayram gibi tören ve eğlencelerin düzenlendiği; cirit, çevgen, at yarışı, güreş gibi yarış ve sporların yapıldığı; bazen mesire yeri olarak da kullanılan, hiçbir evin olmadığı, geniş, açık, düz, yeşil alanları ifade etmektedir. Yani meydan çeşitli toplumsal faaliyetlerde bulunmak amacıyla toplanılan ve sosyal yaşamın birlikte yapılması gereken bütün pratiklerinin icra edildiği yer anlamına gelmektedir (Karaçavuş, 2011). Trabzon'un yerleşim düzenine bakıldığında şehrin doğu kesiminden gayrimüslimlerin, batı kesiminde ise Müslümanların iskân edildikleri görülmektedir. Bu bağlamda Trabzon'da cemaatlerin kendine özgü olanı icra ettiği iki meydan bulunmaktaydı: Gâvur Meydanı ve Kavak Meydanı. Şehrin Batı kesiminde bulunan Kavak Meydanı'nı, Evliya Çelebi tasvir ederken; tatil günlerinde bütün paşaların askerleriyle Kavak Meydanı'na gelerek silahşörlük edip, cirit oynadıklarını belirtir. Onun verdiği bilgiye göre "geniş ve büyük bir yer olan meydanın ortasında üç gemi direğini

birbirine bağlayıp, diker ve tepesine altın yaldızlı bir top koyarlardı. Bütün biniciler, direklerin tepesindeki topa cirit atarlar ve vurana hediyeler verildiğini" belirtmiştir (Çelebi, 2004; akt., Karaçavuş, 2011). Theophile Deyrolle ise; Meydanın Trabzon'un bayram yeri olduğunu, eski bir mezarın kabir taşları ve türbelerin etrafında uzanan çayırarda atlıların at koşturup, cirit attığını belirtir. "Bayram günleri salepçiler, kahveciler ve lokumcularla dolan meydanın en dikkate değer içeceklerinden biri İranlıların, çeşitli baharatlar karıştırılarak hazırlanan ve gerçekten pek latif olan çayıdır" şeklinde ifade etmiştir" (Deyrolle, 1869; akt., Karaçavuş, 2011). Bütün bu anlatılardan Kavak Meydanı'nın bayram ve eğlence gibi toplumsal etkinliklerin tertip edildiği yer olmanın yanı sıra, bir yarış ve talim alanı olduğu da net biçimde ortaya çıkmaktadır.

Şehir Stadyumuna Doğru Kavak Meydanı, cumhuriyetten sonra da bayram, tören ve çeşitli spor şenliklerinin yapıldığı bir alan olarak işlevine devam etmiştir. Milli mücadele yıllarına kadar Kavak Meydanı olarak anılan alanda, İnönü savaşlarındaki başarıların şerefine 23 Aralık 1921'de spor karşılaşmaları düzenlenmiş ve aynı gün meydanın adı İnönü Meydanı olarak değiştirilmiştir (Baş, 1977). Futbol'un 1900'lü yılların başlarında varlığı göstermesi ve gün geçtikçe spor faaliyetleri içinde ön plana çıkması, şehrin önemli

alanlarının işgaliyeti üzerinde de etkisini göstermiştir. Trabzon'da spor faaliyetlerinin, özellikle de futbol müsabakalarının giderek toplumsal tabana yayılması ve ilginin artması üzerine kamuoyunun üzerinde odaklandığı diğer bir konu da bir stadyum inşası olmuştur. 1923 tarihinde İstiklal Gazetesinde yer alan haberde konu üzerinde durularak; İdman Birliği'nin İnönü Meydanı'nda bir stadyum yapılması için fikir birliği içinde olduğunu belirtmiştir. Bunula birlikte henüz resmi temas yapılmamış olmasına rağmen, belediyenin burada bayram tören ve eğlencelerinin yapıldığı ve gelir getirdiği gerekçesi ile söz konusu projeye sıcak bakmadığı ifade edilmiştir (Öksüz ve ark., 2011). Stadyumun yapılmasının önünde iki engelin bulunduğunu bunlardan birinin; kayıtlarda mera olarak yer alan İnönü Meydanı'nın bu statüden çıkarılarak Trabzon'un spor alanına dönüştürülmesi için yapılması gerekenler, ikincisi ise; stadyumun yine belediye öncülüğünden yapılmasını, ancak maddi açıdan Trabzon'un zengin iş adamlarının bu işe katılarak maddi açıdan destek vermeleri gerektiği hususu olmuştur (Öksüz ve ark., 2011). Trabzon'da stadyum yapılma meselesi, kamuoyunun da desteğiyle resmi makamların da gündemine girmiştir. 1925 yılına girildiğinde 20 Ocak 1925 tarihinde Vali Sait (Kıymaz) Bey'in başkanlığında toplanan Vilayet Umumi meclisi

Trabzon'un iki eski kulübünün de isteği üzerine stadyum meselesini gündemini almıştır. Bu bağlamda Meclis, İnönü Meydanı'nda spora müsait sahada stadyum inşası için gerekli ödeneğin sağlanması amacıyla İdman Ocağı ve İdman Grubu tarafından verilen dilekçeyi görüşüp gereğinin yapılması amacıyla Maliye Encümenine havale etmiştir. Fakat şehir stadyumu, devletin yapımını senelerce ertelemiş ve kentin ihmal edilmişliğini futbol üzerinden yansıtan bir metafora dönüşmüştür (Tunç, 2011). 1940'ların ikinci yarısında inşasına başlanılan stadyum, ilk defa 1950 yılında lig şampiyonunu belirleyecek Ocak-Güç (İdmanocağı – İdmangücü) maçına ev sahipliği yapmış, eksiklikleri tamamlanarak 1951'de hizmete açılmıştır (Tunç, 2011). "Hüseyin Avni Aker" İsminin Verilmesi ve Günümüz Trabzon Şehir Stadyumu'nun ismi, Hayri Gür'ün önerisi ile 1970'erde "Hüseyin Avni Aker Stadyumu" olarak değiştirilmiştir. Aker, 1899 yılında Trabzon'un Vakfıkebir ilçesinin Çavuşlu Köyü'nde dünyaya gelmiştir. İlk, orta tahsilini Trabzon'da yapmış ve Trabzon mahalli mektebinden mezun olmuştur. 1925 yılına kadar Akçaabat, Sürmene ve Trabzon'da ilkokul öğretmenliği yapmıştır. Selim Sırrı Tarcan'ın ÇAPA'da açtığı beden eğitimi kursundan mezun olarak, Trabzon'un ilk beden eğitimi öğretmenlerinden biri olmuştur. Trabzon

Lisesi, Muallim Mektebi ve Ticaret Lisesine öğretmenliğinin yanı sıra 1940-1944 yılları arasında Beden Terbiyesi Bölge Asbaşkanlığı yapmış, kentin spor belleğinden önemli bir yer edinmiş bir kişi olmuştur. Yaşama veda ettiği 1944 yılına kadar bu görevini sürdürmüştür (Albayrak,1986). Avni Aker, görevde bulunduğu yıllar içinde Trabzon'a bir stat kazandırmak ve bugün stadın bulunduğu araziye bu amaçla istimlak etmek için çok uğraş vermiştir. Hüseyin Avni Aker'in arkadaşı olan ünlü Beden Eğitimi Öğretmeni ve antrenör Hayri Gür stada Avni Aker adının verilme öyküsü ile ilgili şunları ifade etmiştir: "1940'lı yıllarda Hüseyin Avni Aker'le aynı okulda beraber çalıştık. Kendisi hem lisede öğretmendi hem de Beden Terbiyesi Bölge Müdürlüğü'nde vali nezdinde asbaşkanlık görevini yürütüyordu. 1972-77 yılları arasında Trabzon'da Beden Terbiyesi'nde 5 yıl bölge müdürü olarak çalıştım. Bu sırada stat inşaatı tamamen bitmiş ve isim aranıyordu. Zamanın valisi Adil Ciğeroğlu başkanlığında bir genel kurul oluşturuldu. Bu genel kurul da ben de vardım ve Hüseyin Avni Aker ismini ben teklif ettim. Çünkü bu stada en çok onun emeği geçmişti. Sanat Okulu ile Yeni Mahalle arası o zamanlar uçurumdu ve bu uçurumu at arabaları ile toprak taşıyarak doldurduk. Toprağı zemine serdikten sonra çimleri ekmeye başladık. Daha sonra ise altmış

kişilik kapalı tribün ile açık tribün yaptık. O zamanın parasıyla tüm bunlar 40 bin liraya mal olmuştu. Tüm bunları Vali Ciğeroğlu'na anlatınca o da bana hak verdi ve stada Avni Aker'in isminin verilmesini istedi. O zamanlar buna tek karşı çıkan gazeteci/yazar Ziyad Nemli olmuştu. Nemli, stada İdmanocağı'nın eski kaptanı Rıza Kuğu'nun adının verilmesini istiyordu." (Hacısalioğlu, 2013). İdmanocağı'nın efsane kaptanı Mehmet Rıza Kuğu'nun isminin verilmesi gündeme gelmiş olsa da, Kuğunun kent futbolunda tarafsız bir kişi olmayışı (İdmanocağı'lı olması nedeniyle) ve aslen Trabzonlu değil, Göreleli oluşu sebebiyle, Hüseyin Avni Aker temsil bakımından da uygun bulunduğu ifade edilmiştir (Tunç, 2011).

Stadyumu hizmete girdikten sonra, Kavak Meydanı, (geçmişte ki Yavuz Selim Stadyumu'nu da içine alan) antrenman sahası ve amatör futbol müsabakalarının oynadığı en önemli alan olarak varlığını sürdürmüştür. Aynı zamanda alanda bir de kapalı spor salonu olması sadece futbolun değil, aynı zamanda başta basketbol olmak üzere voleybol ve hentbol gibi sporların da merkezi olmuştur. Trabzonspor kurulması ve Türkiye 1. Futbol Ligi'ne (Süper Lig) çıkması ile meydan, Trabzon insanın vazgeçilmez bir güzergâhını oluşturmuştur. 21 Temmuz 1966 yılında Kırmızı- Beyaz renklerle kurulmuş olan Trabzonspor, İkinci Türkiye Futbol Ligi'nde mücadele etmeye

başlamış ve Trabzon Şehir Stadyumu'nda ilk maçını Konyaspor ile oynamıştır (Öksüz ve ark., 2011). Bir yıl sonra yeniden kurulma aşamasına giren, Trabzonspor artık günümüze kadar gelen koyu bordo – açık mavi renkleri ile 2 Ağustos 1967 kurularak Türk futbolundaki yerini almıştır. Hüseyin Avni Aker isminin verilmiş tarihi 1970'li tarihler olarak ifade edilse de tam tarihi belli değildir. Bu nedenle 1974-1975 sezonu Türkiye 1. Futbol Ligi'nde (Süper Lig) mücadele etmeye başlayan dönemden itibaren ele alırsak, bordo-mavili takım, Hüseyin Avni Aker Stadi'nda bu ligdeki ilk maçını Fenerbahçe ile oynadığını söyleyebiliriz (Sabah, 2018). Trabzonspor'un son maçı ise, 26 Ocak 2017'de oynanan ve Trabzonspor'un Konyaspor'u 1-0 yendiği Türkiye Kupası maçı, son resmî maç olmuştur. Stadyum, 1951'de 2.400 kişilik bir seyirci kapasitesiyle inşa edilmiştir. Hüseyin Avni Aker Stadyumu daha sonra birçok kez onarım geçirmiştir. Bu tadilatların en önemlisi 1981'de yapılmış, 1994'te ise stadın maraton tribününün üzeri kapatılıp, saha ışıklandırılmıştır. 2008'de 1.200, 2010'da 260 kişilik kapasite artışıyla birlikte 20.800 kişilik kapasite 24.169'a çıkarılmış, stat; kapanışına kadar bu kapasitede kalmıştır. Ayrıca 2008'de yapılan onarımda maraton tribününün üzeri açılmıştır. Süper Lig, Türkiye Kupası, Şampiyonlar Ligi, Avrupa Ligi, I. Karadeniz Oyunları, 2011

Avrupa Gençlik Olimpiyatları, 2013 FIFA 20 Yaş Altı Dünya Kupası ve A Milli takım maçlarının dâhil olduğu organizasyonlara ev sahipliği yapan bir stadyum olmuştur. 2017 yılı içinde yıkımına başlanan Hüseyin Avni Aker Stadyumu'nu, amatör futbola büyük hizmetler veren Yavuz Selim Stadi ve Trabzon 19 Mayıs Kapalı Spor Salonu takip etmiştir. Alanın, tüm Türkiye'de yapılması planlanan "Millet Bahçesi" projesi ile değerlendirileceği, yeşil bir alanın hâkim olduğu sosyal, kültürel ve sportif faaliyetlerin gerçekleştirileceği bir alana dönüştürüleceği ifade edilmiştir (Haber61, 2018).

2. YÖNTEM

Araştırmada, nitel araştırma yöntemi benimsenmiş olup, netnografik yöntem ağırlık bir araştırma yürütülmüştür. Netnografik yöntemin dışında, görüşme ve doküman incelemesi gibi nitel veri toplama tekniklerinden de faydalanılmıştır. Nitel araştırma yöntemleri insanların davranışlarının altında yatan anlam ve motivasyonları kişilerin kendi deneyim, söz ve fikirlerinden yola çıkarak anlamaya çalışmaktır" (Mariampolski, 2001). Netnografi metodu Sage Sosyal Araştırma Metotları Sözlüğü'nde (Sage Dictionary of Social Research Methods) antropolojinin geleneksel ve yüz yüze yürütülen etnografi araştırma tekniklerini bilgisayar temelli iletişim sayesinde oluşan çevrimiçi kültür ve toplulukların çalışmalarına uyarlayan

kalitatif ve yorumsal araştırma metodolojisi şeklinde açıklanmaktadır (Jupp, 2006). Kozinets (1998) tarafından geliştirilerek dünya literatürüne giren yöntemin, sanal toplulukların yaygınlaşmasına bağlı olarak önemi giderek artmaktadır. Netnografi kavramı ilk bakışta etnograflar ya da folklor araştırmacıları tarafından üretilmiş bir kavram hissi uyandırır da bunu ilk ve etkin kullananlar pazarlamacılar olmuştur. Kozinets'in tüketici davranışlarındaki eğilimi ve beklentileri keşfetme aracı olarak gördüğü netnografi yöntemi daha sonralar birçok disiplin içinde, çok yönlü kültürel alanlarının zenginliği erişebilmek ve açıklayıcı yeni bir pencere sağlaması bakımında değerli görülmüş ve kullanılmıştır.

Verilerin toplanmasında arşivsel veri tekniğinden faydalanılmıştır. Çevrimiçi ortamda hali hazırda bulunan ve araştırmacının herhangi bir katılımı olmaksızın kopyalanarak elde edilen veriler "arsivsel veri" olarak adlandırılmaktadır (Kozinets, 2010). Veriler, birçok sosyal ağ araştırmalarında kullanılan Facebook sosyal paylaşım sitesi kullanılarak elde edilmiştir. Arşivsel verilerin toplanması için; iki taraftar grubu (Trabzonlu Gençler ve Çılgınlar), iki gazeteci ve bir de tanıtım ve haber sayfası olan, Trabzonfan61 facebook sayfaları kullanılmıştır. Örneklemin belirlenmesinde, nitel araştırmalarda oldukça yaygın kullanılan

amaçlı örneklemelerden kolay ulaşılabılır örneklem tekniği kullanılmıştır.

Verilerin toplanmasında öncelikli olarak araştırmaya yön veren sorular belirlenmiştir. Bu sorular araştırmada keşfedilmeye çalışılan farklılıkları ortaya koyabilmek açısından önemli görülmektedir. Bu bakımdan araştırma amacının temel sorusu:

- Taraftarların, Hüseyin Avni Aker ile ilgili anılarını neleri içermektedir?

Bu temel sorunun cevabını bulmak amacıyla "Hüseyin Avni Aker ile ilgili bir anınızı paylaşabilir misiniz?" gönderisi (post) kullanılmıştır. Bu "post (gönderi)" araştırma kapsamı açısından bize Hüseyin Avni Aker ile ilgili anıların neyi içerdiği konusunda anlaşılır veriler vermesi açısından uygun görülmüştür. Bu gönderinin paylaşımı için, iki taraftar grubu, iki gazeteci ve trabzonfan61 facebook sayfasının ilgili yöneticilerinden veya yetkili kişilerinden çalışma ile ilgili bilgilendirme yapılarak izin istenmiştir. Gönderi, ilgili taraftar grupları, gazeteci ve trabzonfan61 facebook sayfa sahiplerinin, "gönderi oluştur" sekmeleri kullanılarak kendileri tarafından paylaşılması sağlanmıştır. Daha sonra gönderinin altına takipçileri tarafından yorumların gelmesi beklenmiştir. İki gün boyunca gelen yorumlar kaydedildikten sonra, 3 hafta sonra gönderiye gelen yorumlar tekrar kontrol edilerek yeni yorumlar kayıt altına

alınmıştır. Aşağıdaki tabloda kişi ve grupların bazı özelliklerinin yanında takipçi

sayısı ve gönderiye gelen yorum sayısı verilmiştir.

Tablo 1. Kişi ve grupların nitelikleri, doğum tarihleri veya kuruluş yılları, takipçi sayısı ve gönderi yorum sayıları

Tür / Mesleği	Doğum Tarihi/ Kuruluş Yılı	Facebook Takipçi Sayısı	Gelen Yorum Sayısı	Gönderi Yayınlama Tarihi
Gazeteci	1960	4.900	47	18.01.2018
Gazeteci	1989	1.700	29	14.01.2018
Taraftar Grubu	1980	10 Bin	30	17.01.2018
Taraftar Grubu	2005	69 Bin	94	19.01.2018
Haber ve Tanıtım Sayfası	2010	391 Bin	137	15.01.2018
TOPLAM		476.600	337	

Örneklemin toplamda sahip olduğu 476.600 takipçi içerisinde, gönderiye gelen yorum sayısı 337'dir. Örneklerin facebook takipçilerinin yaptığı bu yorumlar içerik analizine tabi tutularak analiz edilmiştir. İçerik analizi, çeşitli metinlerin içeriğini, naif bir okumaya kendini doğrudan vermeyen temel öğelerini sınıflandırmak, objektif ve mümkünse nicel olarak incelemesini sağlayan bir tekniktir (Robert ve Bouillaget 1995 akt. Bilgin, 2010). Yorumlar içerik analizine tabi tutulmadan önce facebook sayfaları için ayrı ayrı dosyalar oluşturulmuştur. Her örneklemin gönderisine yapılan yorumlar kendi içinde işlenerek kodlanmıştır. Daha sonra kodlar, her bir örneklem içinde kategorilere dönüştürülmüştür. Son olarak her örnekleme ait kodlar ve kategoriler tek bir çatı altında birleştirilmiştir. Kod ve kategorilendirme işlemlerini gerçekleştirilirken frekans analizi, kategorisel ve olumsuzluk/ilişki analizlerinden faydalanılmış ve veriler tablolar halinde sunulmuştur. Doğrudan

alıntılara ve doküman analizi ile elde edilen verilerden yararlanılarak bulgular zenginleştirilmeye çalışılmıştır.

Kodlama ve kategori oluşturma sürecinin güvenilirliğini sağlamak amacıyla, veriler birbirinden bağımsız olarak iki uzman araştırmacı tarafından kodlanarak aradaki tutarlılık incelenmiştir. İlk olarak araştırmacılardan birinin metinleri kodlaması ile başlamıştır. Daha sonra aynı araştırmacı 3 hafta sonra aynı metinleri yeniden kodlayarak kategorileştirmiştir. Diğer araştırmacı ise, ilk araştırmacının kodlama yaptığı aynı metni kodlayarak kategoriler altında toplamıştır. İki araştırmacının içerik analizine tabi tuttukları metinlerin tutarlılıklarını belirlemek amacıyla uyum yüzdesi formülü kullanılmıştır. Uyum yüzdesi "Güvenirlilik = Görüş birliği / (Görüş Birliği + Görüş Ayrılığı) x 100" [$P = (Na / Na + Nd) \times 100$] formülü kullanılarak hesaplanmıştır (Miles ve Huberman, 1994). Bu formüle göre kodlama ve kategorilendirme uyum yüzdesi; birinci gazeteciye gelen yorumlarda 0.96, ikinci gazeteciye gelen

yorumlarda 0.94, Trabzonlu Gençler Taraftar Grubu'na gelen yorumlarda 0.98, Çılgınlara 1980 Taraftar Grubu'na gelen yorumlar için 0.97 ve son olarak Trabzoonfan61 sayfasına gelen yorumlarda ise 0.95 olarak saptanmıştır. Toplamda ise genel uyum düzeyi ise 0.96 olarak hesaplanmıştır. Kategoriler altında toplanan kodların, kategorileştirme sürecinde uzman araştırmacılar arasında bazı ayrılıklar görülmüş olsa da, daha sonra bu kodların kategorilendirilmesinde ortak bir karar alınarak işlem sonlandırılmıştır.

Araştırmanın geçerlilik ve güvenilirliğini arttırmak amacıyla, araştırmada görüşmelere ve doküman incelemelerine yer verilerek çeşitlemeye gidilmiştir. 8 kişi ile görüşme gerçekleştirilmiştir. Görüşmeler, araştırmacıların kendi istediği yerlerde değil görüşülen kişilerin istediği ortamda yapılmıştır. Katılımcılar 4 tribün lideri ve 4 gazeteciden oluşturulmuştur. Araştırmada yapılandırılmış görüşme

Tablo 2. Kişilerin demografik bilgileri, maça gitme sayısı, görüşme süresi ve görüşme tarihi

Kod İsim	Cinsiyet	Yaş	Eğitim Durumu	Mesleği	Medeni Durumu	Maça Gitme Süresi	Görüşme Süresi	Görüşme Tarihi
KT1	Erkek	38	Lise	S.Meslek	Evli	27 yıl	12 dakika.	18.01.2018
KT2	Erkek	32	Lise	İşsiz	Bekâr	23 yıl	15 dakika	10.12.2017
KT3	Erkek	35	Lise	S.Meslek	Evli	20 yıl	13 dakika	23.01.2018
KT4	Erkek	19	Lise	İşsiz	Bekâr	7 yıl	20 dakika	11.01.2018
KT5	Erkek	58	Lise	Gazeteci	Evli	45 yıl	16 dakika	18.02.2018
KT6	Erkek	29	Üniversite	Gazeteci	Bekâr	15 yıl	10 dakika	13.01.2018
KT7	Erkek	37	Üniversite	Gazeteci	Evli	17 yıl	11 dakika	08.02.2018
KT8	Erkek	65	Üniversite	Gazeteci	Evli	56 yıl	14 dakika	20.01.2018

Bu araştırmada veriler, bir spor coğrafyacısı olan John Bale'in topophilic bir mekân olarak ifade ettiği stadyumların,

formu kullanılmış olup, görüşmelerde kullanılan sorular aşağıdaki gibidir:

- Hüseyin Avni Aker Stadyumu sizin için ne ifade ediyordu?
- Hüseyin Avni Aker Stadyumu'nun yıkılmasını nasıl değerlendiriyorsunuz?

Tüm görüşmelerde elde edilen veriler kişilerin izni doğrultusunda kullanılmıştır. Araştırmacı görüşmeye başlamadan önce görüşülen kişilere, araştırmacı kendini tanıtmış ve araştırmanın amacını anlatmıştır. Kayıtlar Sony ICD-PX240 Ses Kayıt Cihazı ile sağlanmış, İzinsiz hiçbir şekilde kayıt yapılmamıştır.

Aşağıdaki tabloda görüşme yapılan kişilerin isimleri gizlilik açısından kodlanarak sunulmuştur. Ayrıca katılımcıların bazı demografik bilgileri ve görüşme ile ilgili bazı bilgileri de içermektedir.

alanyazında geçen kavramlarına göre (ev ve kutsallık algısı, tarihi, kültürel ve anıtsal değeri, gurur ve övüncün temsilcisi, sosyal ilişkileri düzenleyen yapısı, korku alanı,

kimlik inşası) şekillendirilmiştir. Veriler, kavramsal yapı olarak ifade edilen kategorilere göre düzenlenip sunulmuştur. Çalışmadaki tüm yöntemler ve analizler

Hüseyin Avni Aker Stadyumu'nun geride bıraktığı değerlerin neler olduğunu anlamak amacı ile bir bütün olarak ele alınarak açıklanmaya çalışılmıştır.

3. BULGULAR

Örneklem grubu tarafında paylaşılan "Hüseyin Avni Aker Stadyumu ile ilgili bir anınızı paylaşır mısınız?" gönderisine (post), gelen yorumlar içerik analizi ile analiz edilmiştir. Her bir örneklem

grubunun gönderisi altına gelen yorumlarda elde edilen kodlar ve kategoriler ayrı ayrı değil, bir bütün olarak tablolar halinde sunulmuştur.

Tablo 3. Analizlerden elde edilen kodların, kategorisel analizi

Kategoriler	f	Kategoriler	f
Takımlar	248	Stat ile İlgili Hissiyat	35
Maç Skoru, Gol Anı Hissiyatı ve Davranışı	186	Gol Türü veya Şekli Anısı	23
Futbolcular	116	Stattın Yıkılışı ile İlgili Hissiyat	14
Yıllar/Sezonlar	93	Anın Yaşandığı Çevre/Bölge/Okul	12
Anın Yaşandığı Dönem ve Özellikleri	83	Takım ile İlgili Hissiyat	8
Stadyum Çevresi ve İçi Etkinlik ve Faaliyet Anıları	50	Hakemler	3
Maça Gidiş ve Giriş Şekli Anısı	44	Antrenörler	3
Maçı İzleme Yeri ve Şekli Anısı	39	Maç esnası veya Maç dışı Mizahi Anı	2
Anın Yaşandığı Kişi/Kişiler	37		

"Hüseyin Avni Aker ile ilgili bir anınızı paylaşabilir misiniz?" gönderisine gelen yorumlar 17 kategori altında toplanmıştır. Taraftarlar anılarını ifade ederken; anın yaşandığı dönem ve özelliklerini, maça gidiş ve giriş şeklini, hangi sezonda,

hangi takım/ takımlar ile maç yaptıkları, maç izleme ve şekli anısını, anın yaşandığı kişi/kişileri, gol türü/şekli anısını, gol anı hissiyatını, maçın skorunu ve maç skoru hissiyatlarını içeren ifadeleri yer vererek anılarını ifade ettikleri tespit edilmiştir.

Tablo 4. Takımlar kategorisi altında toplanan 54 takımdan en fazla frekans alan 14 takımın frekans analizi

Kodlar	f	Kodlar	F
Fenerbahçe	84	Sivasspor	7
Bursaspor	24	İnter	6
Beşiktaş	20	Aston Villa	6
Galatasaray	12	Rizespor	6
Liverpool	10	Vanspor	4
Barcelona	7	Dinamo Kiev	4

Tablo 4'e göre, taraftarların Hüseyin Avni Aker Stadyumu ile ilgili anıları içinde, Fenerbahçe takımının en fazla frekans alan takım olduğu belirlenmiştir. Bursaspor'un ise, Trabzonspor

taraf tar anıları içinde Beşiktaş ve Galatasaray'dan daha fazla frekans aldığı görülmüştür.

Tablo 5. Sezonlar/yıllar kategorisi altında toplanan 25 sezon içinde en fazla frekans alan 10 sezonun frekans analizi

Kodlar	f	Kodlar	F
1995-1996 Sezonu	27	2008-2009 Sezonu	4
2010-2011 Sezonu	12	1994-1994 Sezonu	4
2013-2014 Sezonu	7	1975-1976 Sezonu	3
2015-2016 Sezonu	7	1983-1984 Sezonu	3
1991-1992 Sezonu	10	1989-1990 Sezonu	3

Tablo 6. Futbolcular kategorisi altında toplanan 59 futbolcu içinden en fazla frekans alan 10 futbolcunun frekans analizi

Kodlar	f	Kodlar	F
Hami Mandıralı	13	Hamdi Aslan	4
İbrahim Yattara	6	Şota Alveradze	4
Fatih Tekke	5	Ünal Karaman	3
Gökhan Ünal	4	Orhan ıkırıkı	3
Gökdeniz Karadeniz	4	Cemil Usta	3

Tablo 6'ya göre, Hüseyin Avni Aker Stadyumu içinde taraftarların hafızlarında kalan futbolcuların başında en fazla frekansı alan kişi Hami Mandıralı olduğu görülmüştür.

Tablo 7. Ma skoru, gol anı hissiyatı ve davranışı kategorisi altındaki kodların frekans analizi

Kodlar	F
Mutluluk	50
şaşkınlık	2
şiddet, saldırganlık, taşkınlık	40
znt ve Hayal Kırıklığı	13
Galibiyet	52
Mağlubiyet	22
Beraberlik	9

Tablo 7'de, ma skoru, gol anı hissiyatı ve davranışı kategori altındaki kodların başında "mutluluk" olduğu tespit edilmiştir. şiddet, saldırganlık ve taşkınlık kodu taraftarların Hüseyin Avni Aker ile ilgili

anıları içinde en fazla ikinci frekansı alan kodları olduğu belirlenmiştir. Ma skoru ile ilişkili kodlar incelediğinde ise galibiyet kodunun en fazla frekans alan kod olduğu görülmüştür.

Tablo 8. Anın yaşandığı dönem ve özellikleri kategori altında toplanan kodların frekans analizi

Kodlar	f	Kodlar	F
İlk gittiği maç	40	Amigoluk dönemi	1
13 ve 13 yaş altı	24	Koltukların olmadığı dönem	1
13 yaş üzeri	7	1996 jenerasyonu dönemleri	1
İlk Fenerbahçe maçı	1	Hakemin dayak yediği maç	1
İlk gece maçı	1	Trabzon Gençler ailesi ile geçen her an	1
TS'nin fırtına gibi estiği yıllar	1	Trabzonlu Gençler'in kurulduğu yıllar	1
Metin-Ali-Feyyaz dönemi	1		

Tablo 8'e göre, "anın yaşandığı dönem ve özellikleri" kategorisi altında ilk gidilen maç taraftarların anılarında en fazla frekansı

alan kod olurken, taraftarların 13 ve 13 yaş altı dönemi içindeki anılar ise en fazla ikinci frekansı alan kod olduğu tespit edilmiştir.

Tablo 9. Maçı izleme yeri ve şekli anısı kategorisi altında toplanan kodların frekans analizi ile sunulmuştur

Kodlar	f	Kodlar	F
Deniz Tarafı Kale Arkası	15	Şeref Tribünü	2
Ağaçların üzerinde maç izleme	8	Skorbord'un üzerinde maç izleme	2
Yol Tarafı Kale Arkası	7	Radyon'dan maçı dinleme	1
Maraton Tribünü	5		

Tablo 9'a göre, maçı izleme yeri ve şekli anısı kategorisi altından en fazla frekansı alan kod "deniz tarafı kale arkası" olurken, taraftarların Hüseyin Avni Aker Stadyumu anıları içinde en fazla ikinci frekansı alan kod ise, "ağaçların üzerinde maç izleme" kodu olmuştur. "...Trabzonspor - Liverpool maçıydı. Bilet param yoktu. Sanat lisesi çamlarına saat 9'da çıktım. Ayakkabımın tekini çıkarken düşürdüm. Ağaçlar çıkılmasın diye katranlanmıştı. Lise bekçisinin tüm küfürlerine karşılık inmedim.

Ağacın her dalında kuşlar gibi doluyduk." (K.K.) "İlk Fenerbahçe- Trabzonspor maçıydı 1-0 yenilmişti. Arsin'den büyük cefalarla Trabzon'a ulaşmıştık. Ama bilet alacak paramız yoktu. Sadece bir saniye kadar açılan kapıdan Ziya Şengül'ü görmüştüm. Duramıyordum, yanımdaki arkadaşlara kavak ağaçlarına çıkalım dedim ama ağaçlar bile doluydu. İster istemez içeriden gelen sesler ile idare edip yenilmenin üzüntüsü ile Arsin'e dönmüştük." (A.A)

Tablo 10. Stadyum çevresi ve içi etkinlik anıları kategorisi altında toplanan kodların frekans analizi

Kodlar	f	Kodlar	F
Milli bayramlar	21	Yavuz Selim Stadı amatör maç izleme anıları	2
Ticari kazanç sağlama anıları	10	Büyük maçlar öncesi minik takım maçları	2
Açılış maçları ve konserler	3	EYOF açılış ve kapanış	2
Şampiyonlar ligi müziği	2	Atletizm yarışları	1
Tabut taşıma etkinliği	2	Evlilik teklifi	1
Atletizm antrenmanları	2	Futbolcuların kaldığı otelde orada davul çalmak	1

Tablo 10'a göre, stadyum çevresi ve içi etkinlik anıları kategorisi altında "milli bayramlar" ve ticari kazanç sağlama anıları" en fazla frekansı alan kodlar olduğu tespit edilmiştir. Bunun yanında

taraftarların, açılış maçları ve konserleri, Yavuz Selim Stadı amatör maç izleme, tabut taşıma etkinliği, atletizm yarışları ve antrenmanları gibi aktiviteleri içeren anılara da yer verdiği tespit edilmiştir.

Tablo 11. Takımlar kategorisinde en fazla frekansı alan Fenerbahçe takımının diğer kodlar ile olan ilişkisi, olumsuz/ ilişkisel analiz ile sunulmuştur.

Takım	F	Kod ile ilişkili kodlar					
		Sezon	F	Kodlar	F		
Fenerbahçe	84	1995/1996	84/27	Abdullah Ercan (TS)	3	Hüzün, hayal kırıklığı	9
				Oğuz Çetin (FB)	2	Şiddet, saldırganlık	6
				Aykut Kocaman (FB)	2	Şota Alveradze	1
				Eskişehirspor	1	Vanspor	2
				Dimutru Stingaciu	1	13 ve 13 yaş altı	2
				Kapalı tribün	1	Çılgınlar	1
				Tabut gezdirme	1	Kapalı tribün	1

Tablo 11'e göre, 1995-1996 futbol sezonunda Hüseyin Avni Aker Stadyumu'nda oynanan müsabakanın Trabzonspor taraftarları arasında en önemli anı olduğu belirlenmiştir. Anının taraftarlar üzerinde hüzün, hayal kırıklığı, şiddet ve saldırganlık gibi kodlarla ilişkili olduğu görülmektedir. Taraftarların anıları içinde olumsuz bir anı olarak şiddeti, saldırganlığı, hüznü ve hayal kırıklığını yaşatan bir anı olarak tespit edilmiştir. Fenerbahçe'nin Hüseyin Avni Aker Stadyumu içinde Trabzonspor taraftarları

açısından, şiddet, saldırganlık davranışları başta olmak üzere üzüntü ve hayal kırıklığı hislerini oluşturduğu en önemli anıları içinde olduğu görülmüştür. Buna karşın 2010-2011 sezonu ile ilişkili şiddet, saldırganlık, hüzün ve hayal kırıklığı ile ilişkili bir koda rastlanmamıştır.

Trabzonspor taraftarları anıları içinde en önemli takım olan Fenerbahçe'nin özellikle 1995-1996 sezonu içinde, 05.05.1996 tarihinde saat 19.00'da Hüseyin Avni Aker Stadyumu'nda oynanan Trabzonspor –

Fenerbahçe maçı, Hüseyin Avni Aker Stadyumu içinde en çok hatırlanan maç olduğu tespit edilmiştir. Trabzonspor'un Abdullah Ercan ilk yarıda kaydettiği gol ile 1-0 (18. Dakika) ikinci yarıya önde başlayan Trabzonspor, daha sonra Oğuz Çetin (55. Dk.) ve Aykut Kocaman (82. Dk.) golleri ile maçı 2-1 kaybetmiştir. Trabzonspor taraftar anıları içinde en önemli hayal kırıklığı yaşatan bu maç, örneklem grubunun facebook gönderisine gelen yorumlar incelendiğinde açıkça görülmektedir:

...1995-96 sezonunda Fenerbahçe ile oynayacağız... Kazanmamız halinde şampiyonluk kesin gibi olacak. Beraberlik ise son iki haftaya büyük bir avantajla girmemizi sağlayacak. Abdullah'ın golüyle 1-0 öne geçiyoruz. İkinci yarının başında stadı bir sis kaplıyor ve Oğuz'un serbest atıştan golü ile eşitliği sağlayan Fenerbahçe, 83'ncü dakikada da Aykut ile 2-1 öne geçiyor. Tarihi farkla kazanılacak maç yenilgiyle sonuçlanmıştı. Adeta kâbus gibiydi. Başımдан aşağı kaynar sular dökülmüştü. Stat tam bir ölüm evine dönüşmüştü. Yine de maç haberimi, notları, perde arkası haberleri verdim. Beynim uyuşmuş gibiydi. Geç saatlerde eve geldim. Yattım uzun süre uyuyamadım. Uzun bir uğraşından sonra uykuya daldım. Rüyada, ise Fenerbahçe ile maç için hazırlık yapıyoruz ve stadın yolunu tutuyorum. Rüyamda kendi

kendime, "Ya iyi be maç oynanmamış, ben meğer rüya görmüşüm" diye konuşuyorum. Tabii gerçek rüyadan uyandığım da benim için kâbus gibi bir gün başlamıştı... (A.S.)... 95 -96 sezonu fenere yenilip şampiyonluğu kaybettiğimiz maçta tam bir saat yerimden kalkamadım öyle büyük bir şok yaşadım ki rahmetli babamı kaybettiğinde bile o acıyı yaşamamıştım... (M.Ö.) ...lanet olsun 96 yılı mayıs ayına da, lanetler olsun. İstanbul'dan maça geldik ve o kapılar açıldığında ilk içeri giren benim her şey ne kadar da güzel başlamıştı, gerisine gerek yok. Lanet olsun 96 yılının mayıs ayına (K.Ş.)

1995-1996 sezonu 32. hafta Trabzonspor-Fenerbahçe karşılaşması sadece taşkınlıkların, üzüntülerin ve kaçan şampiyonluğun bir anısı olarak değil, aynı zamanda intiharların ve cinayetlerin yaşandığı bir sonuç olmuştur. Giresun Görele'de Trabzonspor taraftarı 27 yaşındaki Mehmet Dalman, evinin yanındaki fındık bahçesinde kendini asarak intihar etmesi (Milliyet, 2018) ilk olay olarak karşımıza çıkmıştır. Mehmet Dalman'ın intiharından sonra cebinde çıkan mektup, takımıyla ne denli özdeşleşmiş olduğu gösteren bir durumdur (Çelik,2011): "Trabzonspor yenildi. Benim hayatım söndü. Tabutuma Bordo – Mavi bayraklar sarın. Ölümümden kimse sorumlu değil. Yeniden doğarsam yine Trabzonsporlu olmak isterim..."

Maçın ve o dönemki sezonun etkisi Mehmet Dalman ile sınırlı kalmamıştır. Akçaabat'ta ilkokul öğrencisi 12 yaşındaki Hüsnü Civelek, babasının silahıyla intihar etmesi (Milliyet, 2018) ve Fenerbahçe'nin Vanspor'u 3 – 0 yenip şampiyonluğunu ilan

ettiği maçtan sonra İstanbul'daki kutlamalarda 16 yaşındaki Trabzonspor taraftarı Mümin Aydın, ağzından kurşunlanarak öldürülmesi (Milliyet, 2018) bu durumu takip eden olaylar olmuştur.

Tablo 12. Takımlar kategorisinde en fazla frekans kodunu alan Fenerbahçe takımının olumsuzluk/ ilişkisel analizi.

Takım	f	Kod ile ilişkili Kodlar			
		Sezon	F	Kodlar	
Fenerbahçe	84	2013-2014	84/7	Maçın tatil edilmesi	4
				Direklerin yıkılması	3
				Ersun Yanal	1
				Caner Erkin	1
				Hakeme saldırı	3
				Fener Bayrağını indirme	3
		2015-2016	84/6	Maçın tatil edilmesi	2
				Tel örgülerin indirilmesi	3
				Volkan Demirel	1
				Yattara	2
				Babamla maçı izleme	1
				Galibiyet	2
2010/2011	84/5		Kaçak maça girme	1	

Tablo 12'ye göre, Fenerbahçe ile ilişkili kodları ele aldığımızda 2013-2014 ve 2015-2016 sezonlarında oynanan maçlar şiddet ve saldırgan davranışlarını içeren kodlardan oluştuğu görülmüştür. 2013-2014 futbol sezonunda, 10.03.2014 yılında Hüseyin Avni Aker Stadyumu'nda oynanan Trabzonspor- Fenerbahçe maçında yol tarafı kale arkasındaki yabancı maddeleri önlemek için koyulan fileyi tutan direkler taraftarlar tarafında kırılmıştır. Sonrasında ise yabancı maddeler taraftarlar tarafında Volkan Demirel'in bulunduğu bölgeye atılmıştır. Hakem bu olaylar sonrası tatil kararı alarak maçı tatil etmiştir. 2015-2016

futbol sezonunda ise yeniden Trabzonspor'un hükmen mağlup olacağı bir karşılaşma Hüseyin Avni Aker Stadyumu'nda oynanmıştır. Sarı-lacivertli takım 4-0 öndeyken 89. dakikada çıkan olaylar nedeniyle hakem Bülent Yıldırım tarafından maç tatil edilmiştir. Onur Kıvrak'ın bulunduğu kalenin arkasında bulunan tribündeki taraftarlar, önce tel örgülerin olduğu direği kırmıştır. Örgülerin sökülmesi üzerine sahaya yabancı maddeler atan taraftarlardan birkaçı güvenlik görevlilerine rağmen sahaya girmiştir. Bir taraftar, karşılaşmanın ilave yardımcı hakemi Volkan Bayarslan'a

saldırmıştır. Bordo-mavili taraftar yere düşürdüğü Bayarslan'a vurmaya başlamıştır. Sonrasında maç, hakem Bülent Yıldırım tarafından tatil edilmiştir. Bu iki sezonda yaşanan şiddet ve saldırganlık olayları, hakeme saldırı olayı içinde olan kişi tarafından şu şekilde ifade edilmiştir (Beyaz Futbol, 2018):
...Çocukken benim hayallerim çalındığı için atladım ben o sahaya. 2010-2011 de benim sevicim çalındı, umutlarım çalındı. Trabzonlu gençler şampiyonuz diye umutlanmışken Fenerbahçe şampiyon

oldu. Bunu bana açıklasınlar nasıl oluyor. Hakem hatası hep bizim takımıza karşı oluyor. Neden Fenerbahçe'ye olmuyor. Çünkü arkalarında Aziz Yıldırım var... Futbol belki düzelir diye atladım... Futbolun düzelmesi, Trabzonspor'a adalet gelmesi demektir. Türk Futbolunun düzelmesi Trabzonspor'a adaletin gelmesi demektir. Hakemlerin düzelmesi herkese karşı aynı tolerans demektir... Hani derler ya ateş ile barut yan yana gelmez. Bizimkisi de bu hesap işte... (O.M.)

Tablo 13. Takımlar kategorisinde en çok ikinci frekans kodu alan Bursaspor takımının olumsuzluk/ilişki analizi

Takım	f	Sezon	F	Kodlar	F
Bursaspor	84	1991-1992 (Türkiye Kupası Finali)	24/17	Kaçak maça girme	2
				Okulu asarak maça gitme	2
				Yüz boyayarak maça girme	1
				Hami'nin penaltısı	1
				Soner, Hamdi, Ogün, Şehmuz, Hami	1
				Maraton tribünü	1
				Sevinç, mutluluk	6
				Hami'nin frikik golü	1
				Tezahürat ve destek	1
				Şampiyonluk	1
				Trabzon Lisesi	1
				Sanat Lisesi	1
				90+6. dakika	4
				Gökhan Ünal'ın frikik golü	3
Deniz tarafı kale arkası	2				
Mutluluk sevinç	3				
		2009 – 2010 (Lig Maçı)	24/4		

Tablo 13'e göre, Hüseyin Avni Aker stadyumu içinde Trabzonspor taraftar anılarının içinde Bursaspor takımı, en çok ikinci kodu alan takım olarak tespit

edilmiştir. Bursaspor'un taraftarların anıları içinde bu denli önemli olması, 1991-1992 sezonunda oynanan ve 3-1 biten Türkiye Kupası finalinin rövanş maçı olan

Trabzonspor- Bursaspor maçının etkisi büyüktür. Rövanş maçının 5-1 gibi bir skor ile bitmesi ve şampiyon olması taraftarların unutulmaz anıları içinde yer aldığı görülmüştür. 2009-2010 yılında oynanan

lig maçında ise özellikle Gökhan Ünal 90+6. dakika attığı gol, taraftar anıları içinde Bursaspor'un önemi bir frekans almasında etkili bir anı olduğu tespit edilmiştir.

Tablo 14. Futbolcular kategorisinde en çok frekans kodu alan Hami Mandıralı'nın olumsuzluk/ilişkisel analizi ile gösterilmiştir

Futbolcu	F	Kod ile ilişkili Kodlar			
		Kodlar	f	Kodlar	f
Hami MANDIRALI	13	Bursaspor maçı	3	Vanspor maçı	1
		Zonguldakspor maçı	1	Efsane futbolcu	1
		Kocaelispor maçı	1	Yıldız futbolcu	1
		Slovan Bratislava maçı	1	Ağların yırtıldığı gol	2
		Çağları maçı	1	Hami'nin frikik golü	3
		Beşiktaş maçı	1	Dimutru Stingaciu	1
		Hami'nin röveşata golü	1		

Futbolcular kategorisindeki futbolcuların aldıkları frekans sayıları çok düşük olduğu tespit edilmiştir (bkz.Tablo 6). Bu düşük frekansa sahip kategori içinde en fazla frekans alan futbolcu Hami Mandıralı

olmuştur. Özellikle Hami'nin frikik golleri, fileyi yırtan şutu ve 1991-1992 sezonun Türkiye kupası şampiyonluk kadrosunda yer alması ile yüksek frekans almasında etkili olduğu tespit edilmiştir.

Tablo 15. Betimsel analiz ile analiz edilen katılımcıların kategorilere göre dağılımı.

Sorular	Kategoriler	Katılımcılar
• Hüseyin Avni Aker Stadyumu sizin için ne ifade ediyordu?	Stadın Tarihi, Kültürel ve Anıtsal Değeri	KT2, KT5, KT8, KT7, KT4, KT6, KT3, KT1,
	Ev ve Kutsal Alan Algısı ve Kimlik İnşası	KT2, KT1, KT3, KT4, KT5,
	Gurur ve Övüncün Temsilcisi	KT8, KT4, KT1, KT6, KT7
• Hüseyin Avni Aker Stadyumu'nun yıkılmasını nasıl değerlendiriyorsunuz?	Sosyal İlişkileri Geliştiren ve Düzenleyen Yapısı	KT5, KT8, KT3, KT6
	Bir Korku Alanı	KT6, KT4
	Görüşmelerden elde edilen diğer temalar Ekonomik Katkısı: Ulaşılabilirlik:	KT1 KT1, KT4, KT8, KT2, KT6, KT3

Stadın Tarihi, Kültürel ve Anıtsal Değeri Yapılan mülakatlardaki katılımcıların görüşlerine göre Hüseyin Avni Aker Stadyumu'nun bulunduğu alan geçmişte Trabzonspor'u ve futboluna hizmet eden

bir alan olduğu ifade edilmiştir (KT2, KT5, KT8). Alanın Kavak Meydanı olarak ifade edildiği (KT2, KT7), şehrin spor ve futbol kültürünün gelişmesinde önemli bir yerde olduğu (KT5,KT8) vurgusu yapılmıştır.

Alanda stadyum inşasını başlaması ve bitirilmesi için dönemin beden eğitimi öğretmeni olan Hüseyin Avni Aker'in önemli emeklerinin olduğu ile ilgili görüşler bildirilmiştir (KT4, KT6, KT7,). Trabzon'un futbol ve sporda ki başarılı tarihinde, Hüseyin Avni Aker Stadyumu'nun önemli bir yerde olduğu (KT5) ifade edilmiştir. Trabzonspor'un kurulması ve başarıların gelmesi ile birlikte anıtsal bir değer kazandığı (KT2, KT8,KT4) görüşlerine yer verilmiştir. Katılımcılar, Hüseyin Avni Aker Stadı yıkılsa bile aynı yerde modern bir stat inşa edilmesi gerektiğini savunmuşlardır (KT2, KT3, KT5, KT7, KT4, KT1). Bu durum stadın anıtsal değerinin ve tarihinin korunabilmesi açısından önemli olduğu (KT7, KT3) konusunda düşüncelere yer vermişlerdir. Yeni yapılan stada Hüseyin Avni Aker isminin verilmesi ve stadın taşınmasının, Trabzon futbol tarihinin 100 yıllık geçmişini ortadan kaldırdığına dair görüş bildirmişlerdir (KT8,KT5). Bu görüşe karşın K7, statın yapılışında büyük emeği olan Hüseyin Avni Aker'in stada ismi verilmesi ile hakkının teslim edildiği, bu nedenle yine bir eğitimci olan ve Trabzonspor Müzesi içinde kupaların önemli birçoğunda emeği olan Şenol Güneş'in isminin verilmesi doğru olduğunu ifade etmiştir. Ancak önemli olan şeyin, orada kurulacak olan bir şehir parkı ile isminin yaşatılabilir olması ve o tarihi hafızanın silinmemesi gerektiği vurgusunu

yapmıştır (KT7).

Ev ve Kutsal Alan Algısı ve Kimlik İnşası Katılımcıların, çocukluk ve gençlik dönemlerinin stadyumun çevresinde geçtiğini (KT2, KT1, KT3), oranın, hayatın öğrenildiği bir yer olduğu (KT4, KT1), ve stadyumu evi gibi gördükleri (KT2, KT1, KT3, KT4) ifadelerine yer vermişlerdir. Hüseyin Avni Aker Stadyumu'nun onlar için bir mabet olduğu (KT5) ve Trabzonspor ve Trabzon şehrinin ruhunun yansıtan bir yer olduğu (KT1, KT4, KT3) ifade edilmiştir. Katılımcılardan KT7, Hüseyin Avni Aker Stadyumu'nun, dışardaki insan için Trabzon ile aynı anlam ifade ettiği, memleket özlemi gibi bir şey olduğu ifadelerine yer vermiştir (KT5).

Gurur ve Övüncün Temsilcisi Hüseyin Avni Aker Stadyumu'nun Trabzon halkına sağladığı gurur ile insanların hayatlarında hiç unutulmayacak bir yeri olduğunu (KT8, KT4, KT1) ifade etmişlerdir. Alınan ve kazanılan başarılar ile övünülecek bir mekân olarak görüldüğü (KT4, KT6), Trabzonspor'un ve Trabzon'un sevilmesinde önemli bir yeri olduğu (KT7) görüşlerine yer verilmiştir.

Sosyal İlişkileri Geliştiren ve Düzenleyen Yapısı Hüseyin Avni Aker Stadyumu'nun çevresi ve kendisi, insanların maç öncesi sohbetleri ve eğlenceleri ile sosyal ilişkilerini geliştirdiği bir yer olduğu (KT5, KT8) konusunda görüş bildirmişlerdir. Stadyumun oyuncusundan,

malzemecisine, seyircisinden yöneticilerine kadar dostlukların kurulduğu bir mekân olduğu (KT3) ifade edilmiştir. Trabzon şehrini, şehir yapan ve taraftarları birbirine bağlayan bir yer olduğunu vurgulamışlardır (KT5, KT6) .

Bir Korku Alanı Hüseyin Avni Aker Stadyumu, dar sokaklarla çevrili bir alan içinde olması, rakip takım ve taraftarları için endişe verici bir durum oluşturduğu, oraya girip çıkmanın deplasman takım ve taraftarların üzerinde bir korku yarattığı ifadelerine yer vermişlerdir (KT6, KT4).

Görüşmelerden Elde Edilen Diğer Temalar

4. TARTIŞMA VE SONUÇ

Araştırma, Türkiye'nin önemli stadyumlarında biri olan Hüseyin Avni Aker Stadyumu'nun Trabzonspor taraftarlar hafızalarında ne gibi anıların yer aldığı, anıların ne ile ilişkisi olduğunu, hangi anıların ön plana çıktığını ve stadyumun onlar için ne ifade ettiğini ortaya çıkarmak amacıyla gerçekleştirilmiştir.

Netnografik yöntem kullanılarak içerik analizine tabi tutulan veriler 17 kategori altında toplanmıştır. Bireylerin "Hüseyin Avni Aker Stadyumu ile ilgili bir anınızı paylaşabilir misiniz?" soruna gelen yorumlarından elde edilen bu kategoriler, farklı frekanslar aldığı görülmüştür. Taraftarların özellikle maçların hangi takım ile oynandığı, skorun ne olduğu, skor sağlayan futbolcu/futbolcuların kim olduğu,

Alanyazın incelenerek elde edilen bu kategorilerin dışında Hüseyin Avni Aker Stadyumu'nun ulaşılabilirliği ve bölge ekonomisine katkısına dair ifadeler, katılımcıların görüşlerinde yer almıştır. Hüseyin Avni Aker Stadi'nin şehrin kalbinde olduğunu (KT1,KT4, KT8) tüm şehir halkının yürüyerek kolaylıkla stadyuma ulaşabildiği (KT1, KT2, KT6, KT3) konusunda görüşler ifade etmişlerdir. Son olarak şehir merkezinde olmasıyla şehrin ve bölge mahallerinin ekonomik canlılığı üzerinde önemli yeri olduğu (KT1) vurgulanmıştır.

hangi sezonda olduğunu içeren yorumlara yer vermiştir. Fakat yorumların diğer kategorilerin oluşmasını (bkz. Tablo 3) sağlayan ifadeleri de içermesi ile anı paylaşımları, çoğunluk oluşturmasa da zengin bir içerik sunmuştur. Nitekim bu durum bireylerin stadyum ile ilgili anı paylaşımlarında ne gibi kavramları ortaya çıkaracağı konusunda yeni çalışmalar için bir fikir oluşturabilir.

Araştırma, taraftar anıları içinde en çok adı geçen takım Fenerbahçe olduğu tespit edilmiştir. Fenerbahçe takımının hemen hemen birçok sezonu içinde yer aldığı görülse de özellikle 1995-1996 sezonu başta olmak üzere 2010-2011, 2013-2014 ve 2015-2016 sezonlarında önemli ölçüde frekans aldığı belirlenmiştir. Bu sezonlar içinde Hüseyin Avni Aker Stadyumu Fenerbahçe

karşılaşmaları hüznün, hayal kırıklığının, şiddetin ve saldırgan davranış olayları ve durumlarını içeren anıların hafızalarda kaldığı maçlar olarak görülmüş ve bulguların ağırlıklı kısmını oluşturmuştur. Trabzonspor – Fenerbahçe karşılaşmaları her ne kadar bölgesel ya da yerel derbiler olmasa da, ulusal bir derbi olarak görülmektedir. Derbi maçları pek çok taraftarlar için futbol sezonunun en önemli ve duygusal maçlar olmasının yanında sembolik ötekileştirme, zihinsel ayrışma ve emülatif üreme kavramları ortaya çıkartan maçlardır (Van Houtum ve Van Dam, 2002). Fenerbahçe, Trabzonspor taraftarı açısından zihinsel olarak ayrıştırılan, sembolik olarak ötekileştirilen ve kolektif hafızadaki diğer antagonistleri üretmeyi ve yeniden inşa etmeye yönlendiren bir takım olduğu geçmişte günümüze kadar yaşanan olaylar sebebiyle ifade etmek mümkündür (Hayatım Futbol, 2018; Milliyet, 2018).

Taraftarların hafızalarında en fazla yer edinen ikinci takım ise Bursaspor olmuştur. Trabzonspor taraftarlarının Bursaspor ile en önemli anısı 1991-1992 sezonunda Hüseyin Avni Aker'de oynanan Türkiye Kupası Finali olmuştur. Trabzonspor'un ilk maçta Bursaspor'a 3-2 kaybedip, 29.04.1992 tarihinde Hüseyin Avni Aker Stadyumu'nda oynanan rövanş maçından Bursaspor'u 5-1 yenerek Türkiye Kupası'nın sahibi olmuştur. Burada dikkat çeken durum, Trabzonspor taraftarlarının,

Fenerbahçe takımı ile ilişki anılarda olduğu gibi; şiddet, saldırganlık, taşkınlıkları içeren anılar, Bursaspor ile ilişkili anıları içinde görülmemiştir. Aksine sevinç ve mutluluk kodları ile ilişkilendirilmiştir. Hiç kuşkusuz Trabzonspor'un Hüseyin Avni Aker'de kazandığı ulusal ve uluslararası başarıları takdir edilecek niteliktedir. Çalışmada taraftarların, ulusal ve uluslararası geçmiş başarıları içeren anılara yer vermesine karşın, onların önemli ölçüde frekans almadıkları görülmüştür (bkz. Tablo 4). Araştırmada özellikle 2000 yılın öncesi anıların yer aldığı görülmüştür (bkz. Tablo 5). Dünyada facebook kullanıcı yaş profili içerisinde 13-39 yaş aralığı toplam kullanıcı sayısının %78 gibi yüksek bir oranını oluşturmaktadır. (We Are Social, 2016). Bu nedenle, uzun yıllardır taraftarların Hüseyin Avni Aker Stadyumu'nda şampiyonluk görememesi, önemli başarıların 2000 yılı öncesinde kalması ve facebook kullanıcı yaş aralığını dikkate alındığında, bu bulguların elde edilmesinde bir bakıma açıklanabilir durum oluşturmaktadır.

Taraftar anıları içinde futbolcular, kategorisel analiz içinde önemli bir frekans olsa da (bkz. Tablo 3), futbolcu kodları içinde önemli farkların olmadığı görülmüştür (bkz. Tablo 6). Buna rağmen, Trabzonspor taraftarların anıların içinde Hami Mandıralının en yüksek frekansı alan futbolcu olmuştur. Hami Mandıralı'nın, Trabzonspor taraftar anıların içindeki iki

önemli maçta yer alması (1991-1992 Türkiye Kupası Finali rövanş maçı ve 1995-1996 sezonu Trabzonspor – Fenerbahçe maçı), Trabzonspor tarihinin en fazla gol atan oyuncusu olması (293 gol) (Trabzonspor, 2018), frikik golleri, sert şutları ve Trabzonspor tarihinde Trabzon doğumlu olup, Trabzonspor'un altyapısında yetişip yurtdışına ilk transfer edilen (1998 yılında Schalke 04'e transfer) futbolcu olma özelliği ile taraftar anıları içinde en çok hafızlarda olan futbolcu olması, açıklanabildiler bir durum sağlamaktadır. Bu sonucun çıkmasında araştırma sorusu ile ilgili bir durumdan bahsetmek gerekir. "Hüseyin Avni Aker Stadyumu ile ilgili bir anınızı paylaşabilir misiniz?" soruna gelen yorumlardaki anılar içerisinde geçen futbolcular dikkate alınarak değerlendirilmiştir. Bu soruya ek olarak ya da tek soru olarak "Hüseyin Avni Aker Stadyumu tarihindeki en önemli futbolcu kimdir?" sorusu sorulsaydı, farklı sonuçların çıkması muhtemel bir durum oluşturabilirdi. Özellikle yaş, cinsiyet ve stadyumda maç izleme senesi/sayısı değişkenlileri dikkate alındığında farklılık gösterebilirdi. Fakat araştırma amacına yönelik olarak Hüseyin Avni Aker Stadyumu içinde veya onunla ilişkili anıların ne olduğu anlayabilmek adına sorulan tek soru, futbolcuları da içine alan anıları kapsayabilmesi açısından daha uygun görülmüş ve benimsenmiştir.

Stadyum, kentin toplumsal yapısının önemli göstergelerinden biridir (Bromberger, 1993). Stadyumların kale arkası tribünleri özellikle de endüstriyel futbol ile birlikte gelir düzeyi düşük ve çeşitli taraftar gruplarının konumlandığı bir alan olmuştur (Bromberger, 1993). Seyir zevkinin kişiden kişi değiştiği kale arkalarında, hiç kuşkusuz takıma tezahürat desteğinin en yoğun olduğu alanların başında gelmektedir. Hüseyin Avni Aker Stadyumu kale arkaları için de bu aynıdır. Kale arkası tribünleri sadece düşük gelirli bireylerin maçlarını izlediği yer değil, aynı zamanda taraftar gruplarının ve mahallelerin bulunduğu bölgeye göre şekillenen tribünlerdir (Bromberger, 1993). Takımına destek için en çok tezahürat yapanın, en çok gruplaşmanın ve fanatik ya da holigan taraftarların olduğu tribünlerdir. Çalışmadan elde edilen bulgulara göre en fazla frekansı alan maç izleme yeri, "Deniz Tarafı Kale Arkası Tribünü" olmuştur. Bakıldığında, bu tribün Trabzonspor'un en etkili tribündür. Mahalle kültürünün yoğun hissedildiği 2000'li yıllar öncesi, Farez, Yeni Mahalle ve Sotka mahallerinin etkisinin olduğu, 2005'li yıllardan sonra mahalle kültürünün azaldığı daha çok tüm şehre hitap eden taraftar gruplarını etkisi altına girdiği bir tribündür. Yol tarafı kale arkası ise; mahalle kültürünün hissedildiği dönemlerde özellikle Erdoğan mahallesinin etkisi altında olan ve son zamanlar birçok

tarafar grubunun kurulmasıyla onlara ev sahipliği yapan bir tribündür. Burada dikkat çeken bir husus ise; maç izleme şekli ve yeri kategorisi altında “yol tarafı kale arkası tribününde” sonra en çok ifade edilen maç izleme yeri “ağaçların üzerinde maç izleme” olmuştur. Yol tarafı kale arkası tribünü yenileme çalışmalarından önce özellikle büyük maçlarda statta yer kalmadığında, arkasında bulunan meslek lisesi ağaçları, taraftarların maçları izlediği bir yer olmuştur. İnsanların stadyum ile duygusal bağı sadece stadyum ile ilişkili olmadığı, stadyumun çevreleyen yerler ile de duygusal bir ilişki içinde olduğu ifade edilmektedir (Bale, 1993). Bu bakımdan bir futbol seyir alanı olarak meslek lisesi ağaçları, bireylerin anılarında önemli bir yeri olduğu ve birçok başarıya, hüznü, acıya, mutluluğa tanıklık ettiği söylenebilir.

Stadyum çevresi ve içi etkinlik anıları kategorisi altında en yüksek frekans kodu alan milli bayramlar (19 Mayıs Gençlik ve Spor ve 23 Nisan Ulusal Egemenlik ve Çocuk bayramları) tüm ülke stadyumlarında olduğu gibi Hüseyin Avni Aker Stadyumu içinde de kutlanan etkinlikler olmuştur. Buradan anlaşılmalıdır ki; stadyumlar sadece futbol maçı izleme yerleri değildir. Ülkelerin milli değerlerinin yaşatıldığı (Talimciler, 2010), hayata dair ilişkilerin yansıtıldığı, futbol dışı organizasyonların veya faaliyetlerin yürütüldüğü ve neden oldukları dışsallıklar

ile çevrelerine ekonomik katma değer sunan (Gürel ve Akkoç, 2011) alanlar olarak görülmelidir.

Şehrin spor tarihi içerisinde oldukça önemli bir yerde olan Kavak Meydanı, Hüseyin Avni Aker Stadyumu'nun yapılışı ile birlikte günümüze kadar insanların binlerce anısını biriktirdiği bir mekân olmuştur. Anılar insanlar için önemlidir. Çünkü onlar bizi belirli yerlere bağlar (Bairner, 2014). Bu bakımdan insanların duygu ve davranışlarını paylaştıkları bu stadyumlar, içerdikleri anlamlar sayesinde kutsal bir alana dönüşmektedir (Bale, 1993; Houtum ve Dam, 2002). Hüseyin Avni Aker Stadyumu'nun bulunduğu alan kültürel bir geçmişe sahip olmakla birlikte, içinde yaşanan en güzel veya en acı anılar onun anıtlaşmasını yardımcı olmuştur. Nitekim en güzel ve en acı duyguların yaşandığı bir mekânın anıtlaştırılması muhtemeldir (Giulianotti, 2004; Bairner, 2014). Stadyumlar aynı zamanda tarihe tanıklık eden sembolik alanlardır. Hüseyin Avni Aker Stadyumu'nun yerel topluluklarla olan tarihsel ilişkisi, oranın tarihi bir mekân olarak algılanmasına sebebiyet vermektedir. Stadyum kültürünün ayrılmaz bir parçası olan sürekli gelenekler ve mitlerle uzayan yaşanmış tarih boyunca ifade edilir (Cronin, 1998). Bu bakımdan tarihi bir değer taşıyan Hüseyin Avni Aker Stadyumu şehrin ve sakinlerinin kendilerine miras kaldığı yer olarak

görülmelidir. Stadyumlar aynı zamanda ev algısı taşıyan önemli mekânlardır. Stadyum, farklı kişisel ve sosyal yönleriyle kısmen bir eve benzer. Günlük yaşamdan uzaklaşarak, bazı psikolojik rahatlıklar sunduğu ve bireyin sosyal kimliğini gelişmesinde önemli bir yeri olduğu çeşitli araştırmacılar tarafından ifade edilmiştir (Charleston, 2009). Belki de ev ve futbol sahaları arasındaki en önemli potansiyel bağlantı futbolun asıl olarak sosyal doğası ile bulunur. Futbol kulübü, birçok taraftarın sosyal yaşamları için önemli bir bileşendir. Stadyumlar, Sarbin'in belirttiği gibi, "insan dramı" nin ortaya çıkabileceği yerlerdir ve taraftarlar, kendilerine benzer başkalarıyla etkileşime girebilirler (Sarbin, 1983, 2005; Akt. Charleston, 2009). Bu sosyal bağlantıların birleşmesi, fiziksel konuma karşı olan aidiyetin gelişmesi ile sonuçlanır. Hem içsel hem de dışsal olarak, bireylerin kim olduklarını temsil edecek; yer kimliği, kişisel kimlik ve grup kimliğini ön plana çıkartır (Charleston, 2009). Stadyum ile benlik arasındaki bu bağlantı, taraftarların kendi evlerinde olduğu gibi, kişisel gurur ve sahiplik hissi oluşturmaktadır (Wann, 2006). Stadyumun geçmiş tarihi, içinde yaşanan başarılar ve acılar birer yerel gurur kaynağı olarak görülür (Bale, 2000; Giulianotti, 2005; Iwaskiw, 2014). Tüm bunları göz önüne aldığımızda Hüseyin Avni Aker Stadyumu taraftarların bir evi olarak algılanması, sosyal ilişkileri

düzenleyen özelliği ve yerel gurur kaynağı olarak görülmesinde bu gibi etkilerin olduğunu ifade etmek mümkündür. Stadyumlar bazı insanlar için bir nevi korku alanı olarak da görülebilir. Stadyumların bulunduğu bölge, onun çevresi, içi ve kalabalıklar tehlikeli ve korkutucu olarak algılanabilmektedir (Bale, 1993). Hüseyin Avni Aker Stadyumu ile ilgili elde edilen verilerde sadece rakip takım ve taraftarlarına ilişkin korkunun yaşandığına dair bulgulara rastlanmıştır. Fakat stadyum çevresinde yaşayan insanlar üzerinde yapılacak çalışma bu durumla ilgili farklı sonuçların neler olduğunu ortaya çıkarabilir. Çünkü stadyum içi ve çevresi önemli kalabalıkların ve şiddet görüntülerinin yaşandığı yerlerdir. Bu durum çevre sakinlerinin endişelendirecek ve bir korku alanı yaratacak niteliktedir (Bale, 1993, 1996, 2000).

Tüm bu süreci değerlendirdiğimiz de stadyumlar şehrin ve şehir insanlarının en değerli sembollerinden biridir. Onlara yüklenen maneviyat temsil ettiği şehrin insanları için vazgeçilemez bir unsur oluşturmaktadır. Dünyadaki birçok stadyum, bu sebepler ile korunmuş, kollanmış, yer ve isim değişiklikleri engellenmiş ve o şekilde yaşatılmaya devam ettirilmiştir. Stadyumların yeniden inşası, modernizasyonu, yer değişimlerinin gerçekleşmesinde önemli tetik noktası olan Taylar Raporuna karşı İngiltere'deki birçok

kulüp direnç göstermiştir. Stadyumların ve çevresini modernizasyonu temelinde önlemler alınsa da, stadyum yerinin değiştirilmesi konusunda tüm projeler red edilmiş ve eski yerlerinde devam etmesi sağlanmıştır. Bunlara örnek vermek gerekirse; Newcastle United FC stadyumu, St. James 'Park (Sayer, 2015), Everton FC Stadyumu, Goodison Park (Kennedy ve Kennedy, 2010), Liverpool FC stadyumu, Anfield (Evans, 2014), Hibernian FC stadyumu, Easter Road (Bale, 2000). Bu stadyumlar için verilen mücadele, onun taraftarları öncülüğünde yapılan eylem, protesto ve müzakereler sayesinde sağlanmıştır.

Hüseyin Avni Aker Stadyumu ile ilgili veriler diğer stadyumlar için oluşan değer ve duygularla paralellik gösterdiği açıkça ortadır. Taraftarlar için Hüseyin Avni Aker Stadyumu'nun, kültürel, tarihi ve anıtsal

değeri, ulaşılabilirliği, taraftarına yaşattığı gurur ve övünç, insanların hayatlarını etkileyen konumu, birlikteliğin ve sosyal ilişkilerin gelişmesine katkı sağlayan özelliği ile "topophilic" bir mekân olmasına rağmen yıkılmıştır. Stadyum, Trabzon Akyazı bölgesinde denize sıfır bir alana taşınmış, adı da Medical Park (Stat ismi sponsorluğu gereği) Stadyumu olarak değiştirilmiştir. Stadyumlar şehrin ve sakinlerinin kendilerine miras kaldığı yerlerdir. Böyle bir özelliği sahip olan Hüseyin Avni Aker Stadyumu'nun yıkılması, Trabzonspor ve Trabzon şehrinin spor tarihine önemli hasarlar verdiği düşünülmektedir. Şehrin önemli spor alanlarından biri olan "Kavak Meydanı" sadece Hüseyin Avni Aker Stadyumu'nu kaybetmemiş, aynı zamanda şehrin tüm spor tarihi hafızasının silindiği bir alan görüntüsü çizmektedir.

KAYNAKÇA

- Albayrak, H. (1987). Tarih içinde Trabzon Lisesi. Trabzon Liselerinden Yetişenler Derneği Yayınları.
- Appadurai, A. (1996), *Modernity at Large: Cultural Dimension of Globalization*, Minneapolis: University of Minnesota Press.
- Bairner, A. (2014). Emotional grounds: Stories of football, memories, and emotions. *Emotion, space and society*, 12, 18-23.
- Bale, J. (1992). Cartographic fetishism to geographical humanism: Some central features of a geography of sports. *Innovation: The European Journal of Social Science Research*, 5(4), 71-88.
- Bale, J. (1993). *Sport, space and the city*. Routledge.

- Bale, J. (1996). Space, place and body culture: Yi-Fu Tuan and a geography of sport. *Geografiska Annaler: Series B, Human Geography*, 78(3), 163-171.
- Bale, J. (2000). The changing face of football: Stadiums and communities. *Soccer & Society*, 1(1), 91-101.
- Bale, J., & Dejonghe, T. (2008). *Sports Geography: an overview*. *Belgeo. Revue belge de géographie*, (2), 157-166.
- Bale, J., & Gowing, D. (1976). *Geography and Football: the use of ideas from football in the teaching of Geography*. Geographical Association.
- Baş, B. (1977). "Trabzon'da Spor", Bir Tutkudur Trabzon. Haz.: I. G. Karaoğlu, Ö. Ciravoğlu, C. Akalın. İstanbul: YKY, s. 435.

- Beyaz Futbol, 2018.
<https://www.youtube.com/watch?v=O7rX XWrQLX8> Erişim Tarihi: 08.09.2018
- Bilgin, N. (2014). Sosyal bilimlerde içerik analizi. Ankara, Türkiye: Siyasal Kitabevi.
- Broomberger, C. (2015). Stadyumdaki Kent. Futbol ve Kültürü içinde (Derl.) (8. Baskı) Roman Horak, Wolfgang Reiter, Tanil Bora, İstanbul: İletişim, 41-56.
- Charleston, S. (2009). The English football ground as a representation of home. *Journal of Environmental Psychology*, 29(1), 144-150.
- Cronin, M. (1998). Enshrined in Blood the Naming of Gaelic Athletic Association Grounds and Clubs. *Sports historian*, 18(1), 90-104.
- Çelik, H. (2011). Kuzeyli yazılar. İstanbul, Türkiye: Anonim Yayıncılık.
- Elkins, T. H. (1989). Human and regional geography in the German speaking lands in the first forty years of the twentieth century. *Reflections on Richard Hartshorne «The Nature of Geography*, 17-34.
- Evans, D. K. (2014). Global Game, Local Identity: The Social Production of Football Space in Liverpool.
- Gaffney, C., & Mascarenhas, G. (2006). The soccer stadium as a disciplinary space. *Esporte e sociedade*, 1(1), 1-16.
- Giulianotti, R. C. (2004). Celtic, cultural identities and the globalization of Scottish football. *Scottish Affairs*, (48), 1-23.
- Giulianotti, R. (2005). Sport spectators and the social consequences of commodification: Critical perspectives from Scottish football. *Journal of Sport and Social Issues*, 29(4), 386-410.
- Gürel, E. ve Akkoç, U. (2011). Stadyum: Benzerlikler, Koşutluklar ve İzdüşümler. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*. 4(19), 346-370.
- Haber61, (2018). Erdoğan açıkladı: Trabzon'da millet bahçesi böyle olacak, <https://www.youtube.com/watch?v=EB7IVz0vwIQ>. Erişim tarihi: 10.09.2018
- Hacısalioglu, D. (2013). Hayri Gür Belgeseli-2. Bölüm /Hazırlayan: Devrim Hacısalihoğlu/TRT, <https://www.youtube.com/watch?v=gGdg hcXNTkw>. Erişim tarihi: 09.09.2018.
<https://www.sabah.com.tr/spor/futbol/2017/11/29/avni-aker-stadyumuna-ilk-kepce-vuruldu>. Avni Aker Stadyumu'na İlk Kepçe Vuruldu. Erişim tarihi: 10.09.2018
- <http://hayatimfutbol.com/trabzonspor-fenerbahce-rekabeti/> Erişim Tarihi: 17.07.2018.
- <http://gazetearsivi.milliyet.com.tr/Ara.aspx?araKelime=Mehmet%20Dalman&isAdv=false> Erişim Tarihi: 11.06.2018
- <http://gazetearsivi.milliyet.com.tr/Ara.aspx?araKelime=Hüsnü%20Civelek%20Trabzonspor&isAdv=false> Erişim Tarihi: 11.06.2018
- http://gazetearsivi.milliyet.com.tr/GununYayinlari/nv2SBeviBdRJqLZNH_x2B_3efA_x3D__x3D_ Erişim Tarihi: 11.06.2018
- Huberman, A. M. & Miles, M. B. (1994). Data management and analysis methods.
- Jupp, V. (2006). *The Sage dictionary of social research methods*. Sage.
- Karaçavuş, A. (2011). Toplumsal Mekânın merkezinin değişimi üzerine bir deneme: XIX. yüzyılın ikinci yarısında Trabzon'da geleneksel yaşamın hükümsüzleşmesi. *Karadeniz İncelemeleri Dergisi*, 10(10).
- Kennedy, P. & Kennedy, D. (2010). 'It's the little details that make up our identity': Everton supporters and their stadium ballot debate. *Soccer & Society*, 11(5), 553-572.
- Kossakowski, R. (2013). Proud to be tukker. A football club and the building of local identity: the case of FC Twente Enschede. *Przeglad Socjologiczny*, 62(3), 107-127.
- Kozinets, R. V. (1998). On netnography: Initial reflections on consumer research investigations of cyberculture. *ACR North American Advances*.
- Kozinets, R. V. (2010). *Netnography. Doing ethnographic research online*. Thousand Oaks, CA: Sage Publications.
- Iwaskiw, J. A. (2014). *Public Gains: A stadium for the people* (Doctoral dissertation, Virginia Tech).
- Mariampolski, H. (2001). *Qualitative market research*. Sage Publications.
- Maguire, J., & Bale, J. (1994). *The global sports arena: Athletic talent migration in an interdependent world*. London: Frank Cass & Co. Ltd.
- Oldenburg, R. (1991). *The Great Good Place*. New York: Marlowe & Company.
- Öksüz, H., Usta, V., Bölükbaşı, A. A. (2011). Trabzon'da Spor. *Seçi Ofset*. 1. Baskı, 1. Cilt. İstanbul. Sf. 246-250.
- Putnam, R. (2000). *Bowling alone: The collapse and revival of American community*. New York: Simon & Schuster.
- Rooney, J. & Pillsbury, R. (1992). *Atlas of American sport*, Mc Millan, New York.

- Seamon, D. (1979). A Geography of the Lifeworld, London, Croom Helm.
- Sayer, J. (2015). The role of football stadia in Britain's built environment.
- Talimciler, A. (2010). Sporun sosyolojisi, sosyolojinin sporu. Bağlam.
- Trabzonspor, (2018). Gol Krallarımız. <https://www.trabzonspor.org.tr/tr/arsiv/arsiv-gol-krallarimiz>
- Tuan, Y. F. (1977). Space and place: The perspective of experience. U of Minnesota Press.
- Tunç, S. (2011). Trabzon'da futbolun toplumsal tarihi: mektepliler, münevverler, meraklılar. İletişim Yayınları.
- Van Houtum, H., & Van Dam, F. (2002). Topophilia or Topoporno? Patriotic Place Attachment in International Football Derbies, HAGAR - International Social Science Review. Vol. 3(2),231-248.
- Vertinsky, P. A., & Bale, J. (Eds.). (2004). Sites of sport: Space, place, experience. Psychology Press.
- Wann, D. L. (2006). Understanding the positive social psychological benefits of sport team identification: The team identification-social psychological health model. Group Dynamics: Theory, Research, and Practice, 10(4), 272.
- We Are Social. (2016). Digital in 2016. <https://www.slideshare.net/wearesocialsg/digital-in-2016>.: Erişim tarihi: 22.09.2018.

